

عنوان جلسه:

نشست شنبه‌ها "بازار سرمایه‌گذاری خارجی استان گیلان"، با سخنرانی جناب آقای دکتر سهرابی، مدیر محترم معاملات آتی کارگزاری امین سهم

تهیه و تنظیم: یاسمن اولیایی

زمان: روز شنبه مورخ ۱۳۹۸/۱۰/۱۴

معاملات آتی در بورس کالای ایران

بورس کالا:

بورس کالا بازاری متشکل و سازمان یافته است که در آن به طور منظم کالا یا کالاهای معینی با روش‌هایی مشخص، مورد معامله قرار می‌گیرند. معمولاً در این بازار تعداد زیادی از عرضه‌کنندگان، کالاهای خود را به خریداران عرضه می‌نمایند. هر چند از نظر تئوری طبقه‌بندی‌های متعددی برای بورس کالا وجود دارد؛ اما با گسترش بازارها، عملاً چندین نوع از نظام‌های اقتصادی بورس کالا در قالب یک تشکل متمرکز قرار گرفته است. کالاهای خام و فرآوری نشده مانند فلزات، پنبه، گندم، برنج و... در بورس کالا داد و ستد می‌شوند.

زمینه‌های فعالیت بورس کالای ایران عبارتند از:

- فلزات و مواد معدنی (کانی‌های فلزی)
- محصولات شیمیایی و پتروشیمی
- محصولات کشاورزی
- معاملات آتی (Future)

فرآیند افتتاح حساب و انجام معاملات:

سرمایه‌گذار به منظور اخذ کد معاملاتی قراردادهای آتی با به همراه داشتن اصل کارت ملی و شناسنامه به کارگزاری مراجعه نموده و نامه معرفی به بانک، جهت افتتاح حساب در اختیار بورس کالا را دریافت می‌نماید. پس از افتتاح حساب سرمایه‌گذار فرم‌های مربوطه شامل فرم درخواست کد معاملاتی، فرم مشخصات، اقرارنامه و بیانیه ریسک و تعهدنامه را تکمیل و امضاء می‌نماید. کد معاملاتی آتی سرمایه‌گذار بعد از ۳ روز کاری فعال شده و وی قادر به انجام معامله می‌باشد. سرمایه‌گذار قبل از انجام معاملات باید وجه تضمین اولیه را در حساب در اختیار بورس خود واریز نماید. در صورتیکه سرمایه‌گذار تقاضای برداشت وجه از حساب در اختیار بورس خود را داشته باشد، این امکان با تکمیل و امضاء فرم درخواست انتقال وجه و ارسال آن به شرکت کارگزاری فراهم خواهد شد.

قرارداد آتی یا معاملات آتی (Futures):

توافق‌نامه‌ای است قانونی، دارای حد و مرز معین و برای خرید یا فروش یک کالا یا ابزار مالی، برای زمانی در آینده با قیمتی توافق شده هنگام امضای قرارداد. کالای تحویلی قرارداد آتی باید دارای استاندارد کیفیت و کمیت باشد و زمان تحویل و محل تحویل آن نیز مشخص باشد. تنها متغیر در معاملات آتی قیمت است که در مرحله معامله کشف می‌شود.

قرارداد آتی سکه طلا:

قرارداد آتی، توافق‌نامه‌ای مبنی بر خرید و فروش یک دارایی در زمان معین در آینده و با قیمت مشخص است. به عبارت دیگر در بازار آتی، خرید و فروش دارایی پایه قرارداد براساس توافق‌نامه‌ای که به قرارداد استاندارد تبدیل شده است، صورت می‌گیرد که در آن به دارایی با مشخصات خاصی اشاره می‌شود. در بازارهای آتی الزامی نیست که کالا یا دارایی به طور فیزیکی رد و بدل شود و

برخلاف بازارهای نقدی، انتقال مالکیت فوری دارایی مطرح نمی‌شود. بنابراین در این بازارها بدون در نظر گرفتن این که فرد مالک دارایی باشد یا نباشد، قراردادهای قابل خرید و فروش هستند. برخلاف بازارهای نقد که پشتوانه آن تحویل دارایی است، بازارهای معاملات آتی مبتنی بر تسویه نقدی است و یکی از اهداف آن، خرید و فروش دارایی در آینده است.

مزایای قرارداد آتی سکه طلا:

- سرمایه‌گذاران با استفاده از معاملات قرارداد آتی از قرار گرفتن دارایی‌هایشان در معرض نوسانات قیمت بازار جلوگیری می‌نمایند.
- امکان فروش استقراضی دارایی: در قراردادهای آتی برای اینکه سرمایه‌گذار قادر به فروش قرارداد آتی باشد نیاز به مالک بودن آن کالا یا دارایی معین ندارد، بلکه با عمل پیش فروش می‌تواند یک قرارداد آتی را در بازار بفروشد و در صورت نیاز به تحویل، آنرا از بازار فیزیکی تهیه نماید.
- اهرم مالی: سرمایه‌گذار با یک سپرده اولیه می‌تواند معادل ارزش دارایی را کنترل کند.

مفهوم وجه تضمین اولیه در قرارداد آتی سکه طلا:

به منظور اطمینان از انجام تعهدات، هر یک از طرفین معامله درصدی از ارزش قرارداد را به عنوان "وجه تضمین اولیه" نزد کارگزار سپرده می‌کنند که متناسب با تغییر ارزش قراردادهای آتی، حساب هر یک از طرفین تعدیل می‌شود. مبلغ وجه تضمین اولیه متغیر و از طریق بورس کالا تعیین و اعلام می‌گردد.

بنابراین با کاهش قیمت‌ها، از حساب سپرده خریدار کسر و به حساب سپرده فروشنده افزوده می‌شود و بالعکس. عملیات بروزرسانی حساب‌ها در پایان هر روز معاملاتی توسط اتاق پایاپای انجام می‌گیرد. همواره باید در حساب سپرده سرمایه‌گذار مبلغی تحت عنوان "حداقل وجه تضمین" که معمولاً ۷۰ درصد وجه تضمین اولیه است، موجود باشد. چنانچه سپرده سرمایه‌گذار از حداقل وجه تضمین کمتر شود اصطلاحاً *call margin* شده و ایشان ملزم به واریز وجه تا سطح وجه تضمین اولیه و یا بستن موقعیت خواهد بود. مبلغ واریزی "سپرده جبرانی" نامیده می‌شود. در صورتیکه سپرده جبرانی واریز نگردد، کارگزاری اقدام به بستن موقعیت سرمایه‌گذار و جبران ضرر و زیان خود نموده و مابقی وجوه را به حساب وی واریز می‌نماید. در صورتیکه امکان بستن موقعیت در ساعات عادی معاملات نباشد، معاملات وارد بازار جبرانی می‌گردد.

نقش اتاق پایاپای در معاملات قرارداد آتی:

تسویه معاملات در اتاق پایاپای انجام و تضمین می‌شود. اتاق پایاپای خود را در برابر طرفین معامله مسئول می‌داند و در برابر خریدار نقش فروشنده و بالعکس در مقابل فروشنده به عنوان خریدار عمل می‌نماید و بدین معنی است که مسئولیت ریسک طرف مقابل معاملات به اتاق پایاپای برمی‌گردد.